

Bergkerk 9-11-2025

Gemeente van Christus,

Met dat Hij nadert en de stad aanziet, breekt Hij uit in een weeklacht over haar.
Jezus weent, hij huilt over de stad, over Jeruzalem. Er vloeien tranen.
Afgelopen week merkte ik dat de tranen uit het evangelie zich vermengde
ze vermengde met de tranen van de acteur Joost Prinsen afgelopen maandag overleden
Hoe hij breekt en tranen huilt bij het lezen van dat indrukwekkende gedicht van Willem Wilmink
...Ben Ali Libi. Goochelaar

Op een lijst van artiesten, in de oorlog vermoord,
staat een naam waarvan ik nog nooit had gehoord,
dus keek ik er met verwondering naar:
Ben Ali Libi. Goochelaar.

Met een lach en een smoes en een goocheldoos
en een alibi dat-ie zorgvuldig koos,
scharrelde hij de kost bij elkaar:
Ben Ali Libi, de goochelaar.

Toen vonden de vrienden van de Weduwe Rost
dat Nederland nodig moest worden verlost
van het wereldwijd joods-bolsjewistisch gevaar.
Ze bedoelden natuurlijk die goochelaar.

Wie zo dikwijls een duif of een bloem had verstoppt,
kon zichzelf niet verstoppen, toen er hard werd geklopt.
Er stond al een overvalwagen klaar
voor Ben Ali Libi, de goochelaar.

In 't concentratiekamp heeft hij misschien
zijn aardigste trucs nog wel eens laten zien
met een lach en een smoes, een misleidend gebaar,
Ben Ali Libi, de goochelaar

En altijd als ik een schreeuwer zie
met een alternatief voor de democratie,
denk ik: jouw paradijs, hoeveel ruimte is daar
voor Ben Ali Libi, de goochelaar.

Voor Ben Ali Libi, de kleine schlemiel,
hij ruste in vrede, God hebbe zijn ziel.

Ik gedenk Joost Prinsen – God hebbe zijn ziel – voor zijn tranen bij dit gedicht.
Zoals Jezus weent, huilt over de stad.
In jouw paradijs, hoeveel ruimte is daar.... voor Ben Ali Libi, de goochelaar.
Het is misschien wel de kernvraag van een humane samenleving. Is er ruimte voor de speelman of
de speelvrouw, voor de verbeelding, voor gein. Het is ook de kernvraag voor de gemeente van
Christus. Hoeveel ruimte is daar voor de gein, d.w.z. voor genade en verzoening? Voor het spel en de
verbeelding?

Jezus weent, hij huilt over de stad, over Jeruzalem. We moeten dit natuurlijk lezen tegen de achtergrond van de verwoesting van Jeruzalem, in het jaar 70, overigens een stad die vele malen in de geschiedenis is verwoest en dat geldt ook voor meer steden en landen. Ze zullen je met de grond gelijk maken en je kinderen verdelgen en ze zullen geen steen op de andere laten. Bij deze woorden uit de bijbel, kunnen wij moeiteloos de afschrikwekkende beelden uit onze eigen geschiedenis plaatsen. Jezus huilt over de stad.

Afgelopen dinsdag was mijn collega Alke Liebich te gast in de Bergkerk, zij vertelde over haar reis in Oost-Jeruzalem, om namens de Wereldraad van Kerken als internationale waarnemer aanwezig te zijn in de door Israël bezette westelijk Jordanoever. Waarnemer zijn, betekent letterlijk kijken, zien wat is en wat er gebeurt. De ongelooflijk ingewikkelde en bijkans hopeloze situatie waarin mensen moeten leven, de voortdurende vernederingen, de marginalisering van Palestijnse mensen, de gewelddadige onderdrukking, de smeltkroes van religies, het gevaarlijke religieuze nationalisme. Je kijkt en je voelt de tranen en de woede opwellen. Ook Alke vertelde daarover, hoe je soms ook even moet afkoelen. Tranen van ontzetting en verdriet, tranen van wanhoop.... en merkwaardigerwijs ook door de tranen heen, hoop en menselijke waardigheid.

Tranen, we vinden het meestal ongemakkelijk, wij ver excuseren ons voor onze tranen. Ik leerde lang geleden als beginnend predikant hoe waardevol ze kunnen zijn. In een gesprek, vroeg ik wat abrupt aan iemand 'hoe is dit nu voor u' ... de man met wie ik sprak viel stil en ik zag hoe zijn ogen zich vulden met tranen en ik dacht als jong domineetje oei ... wat heb ik nu aangeraakt ... ik schrok, 'sorry', zei ik, maar hij zei: 'u bent de enige die me dit vraagt' 'laat mij maar even' en hij huilde en eerlijk gezegd hield ik het ook niet droog. Jezus huilt over de stad. Hier geen onverschilligheid, geen koude zwijgende afstand, of schreeuwende grootsprekerij ...maar woedende nabijheid, het is God geklaagd. De stenen schreeuwen het uit. En vervolgens verdriet en kwaadheid liggen dicht bij elkaar.....ramt Jezus de geldwisselaars de tempel uit, dit is geen rovershol maar een bedehuis.

Tranen en woede putten uit dezelfde bron. Beelden van verwoesting roepen verdriet en onmacht op, maar ook woede, het is er allemaal, ongearticuleerd opent zich een vulkaan. Er is een bekende ets van Rembrandt over het verhaal van de tempelreiniging, waarbij Rembrandt het gebruikelijke aureool rond het hoofd van Jezus deze keer niet om zijn hoofd, maar om zijn slaande hand heeft getekend. Uit die hand straalt een heilig vuur van woede. Hij zag de stad en weende over haar: Och, of gij ook op deze dag verstond wat tot uw vrede dient.

De profeet Jesaja windt er geen doekjes om, hij benoemt het onrecht je zilver is geworden tot schuim / je bier is versneden met water je vorsten zijn rebellen / je vriendjes zijn dieven zij allen zijn liefhebbers van het geschenk, ze azen op fooien maar een wees doen ze geen recht en het geding van een weduwe komt niet bij hen aan. Pijnlijk concreet wordt het onrecht benoemd. Jezus huilt, hij laat zijn tranen de vrije loop. Tranen stromen over deze wereld, zoute, bittere tranen. Al die tranen, van al die mensen om ons heen, ook die van u en mij erbij, vormen samen een vloedgolf aan verdriet, het stroomt maar door ...wat wordt er veel gehuild op en over deze wereld.

Er zijn dagen dat er zomaar ineens tranen opwellen. Ik vind het troostend om het vermogen om te huilen te koesteren als de 'gave van tranen'. Geraakt kunnen worden is als een geschenk. In een van psalmen (Ps.56) wordt het beeld gebruikt van een tranenkruikje. Jouw tranen wordt opgevangen door de Eeuwige. Hij bewaart ze in het tranenkruikje van God, kostbare druppels van kwetsbare mensen. Een troostend beeld, alsof de Lieve Heer zelf aan zijn geliefde zijn zakdoek aanbiedt om de tranen te drogen. Een intiem gebaar, ik zie dat je huilt, ik zie je tranen, laat ze de vrije loop, ik zal zorgen dat je er niet in verdrinkt. Er is een zeker vertrouwen nodig om je tranen de vrije loop te laten, een schouder, een kussen, een schone witte zakdoek, die zo lekker ruikt. Dat is dat tranen kruikje van God. Iemand als Dorothee Sölle heeft prachtig geschreven over de gave van de tranen 'Omdat er in onze cultuur niet mag worden gehuild, hebben we ook afstand gedaan van de reinigende een troostend kracht, die de christelijke traditie aan tranen toeschrijft', schrijft Sölle. Waar geen uiting gegeven kan worden aan verdriet, waar voor troost geen plaats is, waar het leven in stoere flinkheid geleefd moet worden ... is geen ruimte voor de Geest.

De vraag van Jezus komt dichtbij, weet jij wel wat je vrede kan brengen? Heb ik oog voor wat 'vrede kan brengen'? Waar gaat het nu werkelijk om? Weet jij wat je diepe vrede – het Bijbelse sjaloorn - kan brengen? Voor jezelf, voor de ander, voor je kinderen. Het is een oproep tot nuchtere standvastigheid. Ergens gloort door de tranen heen ook de hoop. Ik sprak eens een man, die zijn leven lang had gevaren hij voelde zich altijd verbonden met de zee. Hij rouwde om het verlies van zijn vrouw. Hij vertelde: soms als ik het moeilijk heb en mijn ogen zich vullen met tranen dan ga ik even op de dijk staan en kijk ik uit over de zee. Daar gaat het om, dacht ik, misschien is dat ook wel geloven, dat je zo af en toe – door de tranen heen - op een dijk gaat staan om uitzicht te krijgen. Amen